ŻYWNOŚĆ PROSTO Z GOSPODARSTWA - ŹRÓDŁEM DOCHODU ROLNIKÓW

Jak rozpocząć produkcję i sprzedaż żywności z własnego gospodarstwa?

MINISTERSTWO
ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI

ŻYWNOŚĆ PROSTO Z GOSPODARSTWA - ŹRÓDŁEM DOCHODU ROLNIKÓW

Jak rozpocząć produkcję i sprzedaż żywności z własnego gospodarstwa?

1. JAK SPRZEDAWAĆ PRODUKTY PROSTO Z GOSPODARSTWA?
2. PRZEWODNIK „KROK PO KROKU”
3. UŁATWIENIA W SPRZEDAŻY NA MAŁĄ SKALĘ
4. WSPARCIE FINANSOWE NA DZIAŁALNOŚĆ PRZETWÓRCZĄ I SPRZEDAŻ
5. O CZYM PAMIĘTAĆ PROWADZĄC SPRZEDAŻ PROSTO Z GOSPODARSTWA?
6. TYPY DZIAŁALNOŚCI
7. RZEŹNIE ROLNICZE
8. FORMA DZIAŁALNOŚCI A RODZAJ ŻYWNOŚCI I LIMITY SPRZEDAŻY
9. SPÓŁDZIELNIE ROLNIKÓW
10. POLSKIEBAZAREK.PL DLA ROLNIKÓW, PRODUCENTÓW ŻYWNOŚCI I KONSUMENTÓW
11. ROZWÓJ KRÓTKIEGO ŁAŃCUCHA DOSTAW
12. BADANIA ŻYWNOŚCI GWARANTUJĄCE BEZPIECZEŃSTWO KONSUMENTÓW
13. KODEKS ETYKI ŻYWNOŚCIOWEJ

Szanowni Państwo!

Wierność ideom, zasadom to podstawa funkcjonowania. Współtworząc program rolny Prawa i Sprawiedliwości szczególną uwagę zwracałem na podniesienie poziomu życia na obszarach wiejskich, na likwidowanie dysproporcji cywilizacyjnych między miastem a wsią.

Przez lata blokowana była inicjatywa i przedsiębiorczość rolników - Wasza inicjatywa!

Z niezrozumiałych powodów nie można było sprzedawać tego, co zostało wytworzone w gospodarstwie. Wprowadziliśmy w życie przepisy, które jak się okazało można było wdrożyć już dawno, ale nie zrobiono tego. Zasłaniano się wymogami unijnymi. Okazało się to nieprawdą. Polscy rolnicy nie rozumieli dlaczego ich koledzy w starej UE mogą wytwarzać i sprzedawać żywność z własnego gospodarstwa, a oni nie.

Teraz Państwo mają już taką możliwość. Rolniczy handel detaliczny, sprzedaż bezpośrednia, produkcja marginalna, ograniczona i lokalna, rzeźnie rolnicze, a ostatnio także polski ebazarek, to realne możliwości rozwoju gospodarstw, i uzyskiwania dodatkowych dochodów, i wzmocnienia gospodarczej aktywności rolników. To także przełamanie monopolu rzeszy pośredników w skupie, przetwórstwie i handlu. Jednocześnie jest to element powrotu do tradycyjnych więzi pomiędzy rolnikiem, a konsumentem. Ta odbudowa więzi społecznych jest również krokiem do lepszego zrozumienia pracy rolnika, funkcjonowania wsi i obszarów wiejskich, co w dzisiejszych czasach nabiera coraz większego znaczenia.

Jesteśmy na początku drogi. Kolejny etap to przewartościowanie postaw w zakresie wspólnej pracy czy to w formie spółdzielczej, czy też np. w ramach grup producenckich o innej formie prawnej. Tylko w ten sposób możliwe będzie poprawienie pozycji rolnika w ramach całego łańcucha żywnościowego.

W tej publikacji zebrane są wszystkie niezbędne informacje o możliwościach aktywnego funkcjonowania na rynku poprzez sprzedaż wytworzonych we własnym gospodarstwie produktów oraz o gwarancjach bezpieczeństwa konsumentów, a także o Kodeksie Etyki Żywnościowej.

Pamiętajmy, że odpowiedzialność i etyka jest tak samo ważna w biznesie, jak w naszym życiu publicznym i zwykłym, codziennym.

Pozdrawiam serdecznie

Szczęść Boże!

Jan Krzysztof Ardanowski

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

JAK SPRZEDAWAĆ PRODUKTY PROSTO Z GOSPODARSTWA?

Jedną z możliwości zwiększenia dochodów rolników, którzy prowadzą niewielkie, tradycyjne gospodarstwa rolne, jest sprzedaż wyprodukowanej żywności bezpośrednio konsumentowi. Działalność ta jest ważna również z perspektywy polskiej gospodarki – małe gospodarstwa rolne, często prowadzone rodzinnie, w dużej mierze przyczyniają się do zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego kraju. Rolnicy gwarantują Polakom dostęp do regionalnej żywności wysokiej jakości, a przy tym w przystępnej cenie. Wspieranie gospodarstw, które produkują żywność na małą skalę na polski rynek lokalny, jest jednym z priorytetów Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Obecnie w Polsce produkcja żywności w gospodarstwach rolnych i wprowadzanie jej na rynek na małą skalę, może odbywać się w ramach następujących form działalności:

- **dostawy bezpośrednie,**
- **sprzedaż bezpośrednia,**
- **rolniczy handel detaliczny (RHD),**
- **działalność marginalna, ograniczona i lokalna (MOL).**

Dodatkowo, rolnicy mogą prowadzić ubój zwierząt w tzw. „rzeźniach rolniczych", tj. rzeźniach o małej zdolności produkcyjnej, które znajdują się na terenie gospodarstw.

W **ośrodkach doradztwa rolniczego uzyskasz** pomoc w dokonaniu wyboru co do formy sprzedaży. Listę ośrodków znajdziesz na stronie **www.gov.pl/rolnictwo/doradztwo-rolnicze**

Przy niektórych formach działalności obowiązują limity ilościowe zbywanej żywności. Wykaz limitów – w zależności od formy działalności, znajdziesz na stronie 15.

Która z form działalności jest dla nas odpowiednia? Przy wyborze należy w szczególności uwzględnić: **profil produkcji gospodarstwa** (produkcja zwierzęca czy roślinna), **rodzaj wytwarzanych środków spożywczych** (w postaci nieprzetworzonej czy przetworzonej), **pochodzenie żywności lub surowców wykorzystywanych do jej wytwarzania** (produkcja własna, czy żywność zakupiona w całości lub w części od innych podmiotów), czy też **planowaną wielkość** i **intensywność produkcji** oraz **obszar sprzedaży.**

PRZEWODNIK „KROK PO KROKU"

TYP DZIAŁALNOŚCI: DOSTAWY BEZPOŚREDNIE, SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIA

SUROWCE ROŚLINNE Dostawy bezpośrednie

- zboża, owoce, warzywa, zioła, runo leśne, grzyby uprawne,
- surowce pochodzące z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego,
- środki spożywcze pochodzące z produktów lub surowców, wymienionych wyżej w postaci kiszonej lub suszonej.

Rejestracja dostaw bezpośrednich w Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Wniosek o wpis do rejestru

Co najmniej na 14 dni przed rozpoczęciem działalności. Do wniosku należy załączyć: aktualny KRS lub zaświadczenie o wpisie do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, zaświadczenie o wpisie do ewidencji gospodarstw rolnych.

Zaświadczenie o wpisie do rejestru podmiotów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną

Prowadzenie sprzedaży surowców pochodzenia roślinnego wyprodukowanych we własnym gospodarstwie

- na terenie województwa, w którym prowadzona jest produkcja,
- na terenie województw przyległych.

- W wyznaczonym miejscu znajdującym się na terenie gospodarstwa, w miejscach przyległych do miejsca produkcji, własnych sklepach,
- w wyznaczonych punktach sprzedaży detalicznej lub ze specjalistycznych środków transportu, na targowiskach,
- sprzedaż przez internet (tzw. „paczki od rolnika") wykonywana przez rolnika.

SUROWCE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO Sprzedaż bezpośrednia

- ubój drobiu: sprzedaż tuszek, podrobów z drobiu,
- ubój zajęczaków: sprzedaż tuszek, podrobów,
- zwierzęta łowne: drobna i gruba zwierzyna łowna,
- żywe ślimaki,
- mleko surowe, siara, surowa śmietana,
- ryby żywe i poddane obróbce,
- produkty pszczele (miód, pyłek, pierzga, mleczko pszczele),
- jaja pozyskane od drobiu lub ptaków bezgrzebieniowych.

Rejestracja sprzedaży bezpośredniej w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii

Wniosek o wpis do rejestru podmiotów nadzorowanych przez Inspekcję Weterynaryjną do Państwowego Lekarza Weterynarii

Minimum 30 dni przed rozpoczęciem działalności.

Decyzja administracyjna o wpisie do rejestru podmiotów nadzorowanych przez Inspekcję Weterynaryjną. Nadanie weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego

Prowadzenie sprzedaży surowców pochodzenia zwierzęcego wyprodukowanych we własnym gospodarstwie przez rolnika

- na terenie województwa, w którym prowadzona jest produkcja,
- na obszarze województw przyległych,
- na terenie innych województw jeżeli jest prowadzona podczas wystaw, festynów, targów lub kiermaszy.

- Miejsce produkcji np.: na terenie gospodarstwa lub pasieki,
- targowiska, place handlowe,
- obiekty ruchome i tymczasowe,
- specjalistyczne środki transportu na terenie targowisk lub poza nimi,
- z urządzeń dystrybucyjnych do sprzedaży żywności na terenie miejsca produkcji, na targowiskach lub poza nimi.
- sprzedaż przez internet (tzw. „paczki od rolnika") odbiorcy końcowemu,
- dostawy do zakładów detalicznych zaopatrujących konsumenta.

ROLNICZY HANDEL DETALICZNY

Poznanie wymagań dotyczących: limitów, grup towarowych, dokumentowania ilości

PRODUKTY POCHODZENIA ROŚLINNEGO

- surowce pochodzenia roślinnego,
- produkty przetworzone pochodzenia roślinnego.

Spełnienie wymagań higienicznych

Rejestracja w Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Rejestracja w stacji sanitarno-epidemiologicznej terenowo właściwej dla prowadzenia działalności.

Wniosek o wpis do rejestru

Co najmniej 14 dni przed dniem rozpoczęcia działalności.

Zaświadczenie o wpisie do rejestru podmiotów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną

Prowadzenie sprzedaży surowców pochodzenia roślinnego wyprodukowanych we własnym gospodarstwie

- sprzedaż klientowi finalnemu – na terenie całej Polski,
- sprzedaż do zakładów – wyłącznie zlokalizowanych na obszarze województwa, w którym produkuje się żywność w ramach RHD lub na obszarach powiatów lub miast stanowiących siedzibę wojewody lub sejmiku województwa, sąsiadujących z tym województwem.

- Sprzedaż konsumentowi finalnemu może być prowadzona:
- w gospodarstwach w których produkty zostały wytworzone,
- w miejscach przeznaczonych do prowadzenia handlu np. targowiska,
- jako sprzedaż wysyłkowa.

PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO

- surowce pochodzenia zwierzęcego,
- produkty pochodzenia zwierzęcego,
- żywność złożona tj. zawierająca jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego.

Spełnienie wymagań higienicznych

Rejestracja w Powiatowym Inspektoracie Weterynarii

30 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności należy złożyć stosowny wniosek do właściwego ze względu na siedzibę zakładu lub miejsce prowadzenia działalności powiatowego lekarza weterynarii.

Decyzja administracyjna o wpisie do rejestru. Nadanie weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego

Prowadzenie sprzedaży surowców pochodzenia zwierzęcego

- sprzedaż klientowi finalnemu – na terenie całej Polski,
- sprzedaż do zakładów – wyłącznie zlokalizowanych na obszarze województwa, w którym produkuje się żywność w ramach RHD lub na obszarach powiatów lub miast stanowiących siedzibę wojewody lub sejmiku województwa, sąsiadujących z tym województwem.

Sprzedaż konsumentowi finalnemu może być prowadzona:
- w gospodarstwach w których produkty zostały wytworzone,
- w miejscach przeznaczonych do prowadzenia handlu np. targowiska,
- jako sprzedaż wysyłkowa.

Znakowanie opakowanej żywności

Zachowanie jakości handlowej surowców

Zachowanie jakości mikrobiologicznej

DZIAŁALNOŚĆ MARGINALNA, OGRANICZONA I LOKALNA (MOL) PRZETWÓRSTWO ŻYWNOŚCI POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO

Lokalizacja obiektu produkcyjnego, przygotowanie dokument potwierdzający prawo do nieruchomości

Plan zagospodarowania przestrzennego – wypis. Warunki zabudowy – decyzja

- Urząd Miasta/Urząd Gminy
- Na mapie do celów projektowych, uprawniony architekt nanosi obrys planowanej inwestycji – w przypadku nowego obiektu.

Wniosek do Powiatowego Lekarza Weterynarii

Projekt techniczno–budowlany, projekty branżowe – warunki techniczne dostawy mediów: energia elektryczna, gaz, woda, odbiór ścieków i odpadów stałych

Możliwości odstępstw:
- braku oświetlenia naturalnego na stanowisku pracy,
- zaniżenia wysokości pomieszczenia gdzie znajdują się stanowiska pracy,
- usytuowania poziomu podłogi pomieszczenia usługowego i produkcyjnego poniżej poziomu terenu przyległego do budynku,
- usytuowania poziomu podłogi pomieszczeń pracy stałej, w garażu, w suterenie.

Wniosek do Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego

Uzgodnienie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych, BHP, POŻ

Raport środowiskowy, decyzja środowiska – jeżeli podlega.

Wniosek o pozwolenie na budowę, w przypadku remontu, adaptacji obiektu – zgłoszenie do Starostwa Powiatowego zgodnie z lokalizacją

Zgłoszenie robót budowlanych niewymagających pozwolenia na budowę w zależności od potrzeb
- odpowiednie szkice lub rysunki, a także pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane odrębnymi przepisami,
- oświadczenie o posiadanym prawie do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

Prowadzenie produkcji i sprzedaży żywności wyprodukowanej w zakładzie

Miejsca sprzedaży oraz zakłady, do których następuje dostawa znajdują się:
- na terenie jednego województwa lub na obszarze sąsiadujących z nim powiatów,
- na obszarach miast stanowiących siedzibę wojewody lub sejmiku województwa położonych na obszarach województw sąsiadujących z województwem, w którym jest prowadzona produkcja,

Wymienione powyżej ograniczenia w zakresie obszaru sprzedaży nie dotyczą sprzedaży produktów konsumentowi końcowemu podczas festynów, wystaw, targów lub kiermaszy.

Decyzja administracyjna PIW w sprawie wpisu danego zakładu do rejestru zakładów i nadanie zakładowi weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego

Kontrola obiektu przez PLW – nie jest obligatoryjna

Dokumentacja do wglądu PIW:
- projekt budowlany, projekty branżowe (wentylacji, wodno-kananalizacyjny, elektryczny),
- badanie wody,
- odstępstwa,
- protokół ze sprawdzenia wentylacji obiektu (skuteczność i głośność),
- decyzja z urzędu gminy/dzielnicy o braku sprzeciwu co do dopuszczenia do użytkowania zakładu,
- opracowana dokumentacja GMP i GHP z elementami HACCP.

Wniosek o rejestrację zakładu do Powiatowego Lekarza Weterynarii

Minimum 30 dni przed terminem rozpoczęcia planowanej działalności

Oświadczenie kierownika nadzoru budowy lub firmy budowlanej, decyzja z urzędu gminy/dzielnicy o braku sprzeciwu co do dopuszczenia do użytkowania zakładu

Prowadzenie procesu inwestycyjnego, wyposażenie zakładu

Pozwolenie na budowę

Decyzja administracyjna w ciągu 31 dni od dnia złożenia wniosku.

Zgłoszenie zmiany sposobu użytkowania obiektu lub jego części

UŁATWIENIA W SPRZEDAŻY NA MAŁĄ SKALĘ

Rolnicy, producenci żywności mogą uzyskać wsparcie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, na inwestycje dotyczące przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych. Z inicjatywy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, poza wsparciem finansowym, w przepisach krajowych, wprowadzono liczne ułatwienia dla rolników prowadzących produkcję żywności na małą skalę. Ułatwienia ta mają na celu skracanie łańcucha dostaw – drogi od producenta do konsumenta.

UŁATWIENIA DLA ROLNIKÓW W PRODUKCJI I SPRZEDAŻY

w ramach RHD

- **100 tys. zł** dla rolników lub ich małżonków – rozpoczynających lub prowadzących działalność w zakresie rolniczego handlu detalicznego.
- **Wyższa kwota wolna od podatku** dochodowego od osób fizycznych ze sprzedaży produktów przetworzonych przez rolników – podwyższenie do **40 tys. zł** rocznie (z 20 tys. zł). Po przekroczeniu limitu 40 tysięcy zł podatek dochodowy wynosi 2 proc.
- **Większy rynek zbytu** – rozszerzenie możliwości sprzedaży produktów spożywczych m.in. do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem dla konsumenta finalnego (sklepów, restauracji, stołówek i innych podobnych placówek).
- Możliwość założenia **rzeźni o małej zdolności produkcyjnej** położonej na terenie gospodarstwa.

w ramach MOL

- **Wyższa kwota refundacji** poniesionych kosztów kwalifikowalnych z 300 tys. zł do **500 tys. zł** na podjęcie działalności gospodarczej w zakresie przetwórstwa w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój" objętego PROW 2014-2020 (nabór dla rolników).
- **Zniesienie obowiązku przygotowania i zatwierdzenia projektu technologicznego** zakładu przez powiatowego lekarza weterynarii.

Nawet 500 tys. zł „na start" i łatwiejsze warunki prowadzenia działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej.

Sprzedaż żywności przetworzonej do 40 tys. zł rocznie jest zwolniona z podatku, a powyżej tej kwoty z minimalnym podatkiem 2 proc.

w ramach rzeźni rolniczych

- Możliwość **założenia rzeźni o małej zdolności produkcyjnej położonej na terenie gospodarstwa.**
- **Wprowadzenie uproszczeń dotyczących konstrukcji, rozplanowania i wyposażenia** pomieszczeń rzeźni. Takie uproszczenia dotyczą przykładowo: liczby pomieszczeń w rzeźni rolniczej i czynności, jakie mogą być wykonywane w tych pomieszczeniach, urządzeń chłodniczych do przechowywania mięsa, szatni, umywalek, urządzeń do odkażania narzędzi, konieczności dysponowania magazynem żywca czy też myjnią środków transportu.
- **Ułatwienia dla rzeźni rolniczych w zakresie uboju.** Osoba, która zdecyduje się prowadzić rzeźnię rolniczą będzie mogła dokonywać uboju zwierząt, po ukończeniu szkolenia teoretycznego organizowanego przez powiatowego lekarza weterynarii. Właściciel rzeźni rolniczej może również do prowadzenia uboju zatrudnić osobę posiadającą kwalifikacje do dokonywania uboju.

Każdy, kto zdecyduje się prowadzić rzeźnię rolniczą będzie mógł dokonywać uboju zwierząt po ukończeniu szkolenia teoretycznego organizowanego przez powiatowego lekarza weterynarii. Nie będzie musiał odbywać 3-miesięcznej praktyki na stanowisku ubojowym.

WSPARCIE FINANSOWE NA DZIAŁALNOŚĆ PRZETWÓRCZĄ I SPRZEDAŻ

Rolnicy, producenci żywności mogą składać wnioski o wsparcie finansowe z PROW na rozpoczęcie lub prowadzenie działalności w zakresie przetwarzania i sprzedaży przetworzonych produktów w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD) oraz małego przetwórstwa, obejmującego swym zakresem również działalność marginalną, lokalną i ograniczoną (MOL).

Kto może otrzymać wsparcie?

- **RHD** – rolnik lub małżonek rolnika, podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy w pełnym zakresie,
- **małe przetwórstwo (w tym w ramach MOL)** – rolnik, domownik, małżonek rolnika podlegający ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, który rozpoczyna działalność gospodarczą w zakresie przetwórstwa produktów rolnych.

Poziom pomocy:

- maksymalnie **50 proc. kosztów inwestycji** kwalifikującej się do wsparcia.
- RHD – do **100 tys. zł**.
- Małe przetwórstwo (w tym MOL) – do **500 000 zł.**

Koszty kwalifikowalne dotyczą szerokiego zakresu wydatków niezbędnych do rozpoczęcia i rozwoju działalności przetwórczej w ramach gospodarstwa – począwszy od kosztów inwestycji budowlanych, wyposażenia pomieszczeń, po zakup maszyn i urządzeń do prowadzenia wydajnej oraz zgodnej ze standardami działalności.

Do kosztów operacji, które kwalifikują się do wsparcia, zalicza się m.in. wydatki w zakresie:

1) zakupu (wraz z instalacją)

a) maszyn lub urządzeń do:

- magazynowania lub przygotowania produktów rolnych do przetwarzania,
- przetwarzania produktów rolnych,
- magazynowania produktów rolnych lub półproduktów oraz przygotowania ich do sprzedaży,
- przetwarzania lub magazynowania produktów rolnych wyposażonych w instalacje związane
- z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem zmianom klimatu,

b) aparatury pomiarowej, kontrolnej oraz sprzętu do sterowania procesem produkcji lub magazynowania,

c) oprogramowania służącego do zarządzania przedsiębiorstwem lub sterowania procesem produkcji, lub magazynowania;

d) wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności w zakresie przetwarzania i zbywania przetworzonych produktów rolnych przez podmioty działające w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD);

2) budowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy lub remontu połączonego z modernizacją:

a) budynków i budowli wykorzystywanych do produkcji, magazynowania, handlu hurtowego lub kontroli laboratoryjnej produktów rolnych (obiektów podstawowych),

b) budynków i budowli infrastruktury technicznej związanej z użytkowaniem obiektów podstawowych:

c) pomieszczeń higieniczno-sanitarnych,

d) pomieszczeń pomocniczych służących przygotowaniu posiłków i pomieszczeń gospodarczych w budynku służących do przechowywania produktów żywnościowych, w przypadku inwestycji realizowanej przez podmioty działające w ramach rolniczego handlu detalicznego.

W 2019 r. powstał **Fundusz Gwarancji Rolnych**. To pierwszy w Polsce instrument finansowy skierowany wyłącznie do rolników i przedsiębiorców przetwórstwa rolno-spożywczego. Głównym celem gwarancji jest ułatwienie rolnikom oraz przedsiębiorcom przetwórstwa rolno-spożywczego dostępu do kredytów **inwestycyjnych oraz obrotowych**. Fundusz dysponuje linią kredytową w wysokości 1,1 miliarda zł. Kredyty z gwarancją z Funduszu Gwarancji Rolnych udzielają banki współpracujące z Bankiem Gospodarstwa Krajowego.

O CZYM NALEŻY PAMIĘTAĆ PROWADZĄC SPRZEDAŻ PROSTO Z GOSPODARSTWA?

Rejestracja działalności
Wyjątek! W przypadku rzeźni rolniczych obowiązuje wymóg zatwierdzenia działalności.

Zasada identyfikowalności żywności
za pomocą systemu identyfikacji, tj. prowadzenie dokumentacji – w dowolnej formie, np. papierowo lub elektronicznie – oraz etykietowanie żywności, tak, aby zidentyfikować zakłady, którym dostarczono żywność, a także te, w których zakupiono surowce lub składniki do produkcji żywności.

Przechowywanie i transport żywności w higienicznych warunkach.
W przypadku żywności wymagającej warunków chłodniczych – przechowywania w takich warunkach i zachowania łańcucha chłodniczego.

Opracowanie dokumentacji GHP GMP z elementami procedur HACCP (*Analiza Zagrożeń i Krytyczne Punkty Kontroli*), z możliwością zastosowania zasady elastyczności. Procedury HACCP nie obowiązują w przypadku sprzedaży bezpośredniej oraz dostaw bezpośrednich. Pomocy w przygotowaniu procedury HACCP udzielają lokalne ośrodki doradztwa rolniczego.

Wykorzystanie do produkcji żywności wyłącznie mięsa, które zostało ocenione jako zdatne do spożycia przez ludzi, przez urzędowego lekarza weterynarii. W przypadku drobiu i zajęczaków (np. królików, nutrii) można wykorzystywać także mięso pozyskane z uboju przeprowadzonego w gospodarstwie w ramach sprzedaży bezpośredniej.

Zasada odpowiedzialności za bezpieczeństwo żywności wprowadzanej na rynek (m. in. wymóg wycofania jej z rynku w przypadku gdy stanowi ona zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów).

Zachowanie warunków higieny w pomieszczeniach, w których produkowana lub przechowywana jest żywność, a także zachowanie wysokiego stopnia higieny osobistej przez osoby mające kontakt z żywnością.

Badania laboratoryjne żywności – żywność produkowana i wprowadzana do obrotu rynkowego w ramach możliwych form działalności musi być monitorowana w zakresie obecności substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych oraz jakości mikrobiologicznej. Częstotliwość badań determinuje skala produkcji oraz analiza ryzyka występującego przy produkcji żywności w zależności od rodzaju działalności i produkowanej żywności, np. w ramach sprzedaży bezpośredniej, mleko surowe powinno być badane na obecność bakterii, a mięso dzików i nutrii na obecność włośni. Badania mogą odbywać się w laboratoriach lokalnych, prywatnych czy też urzędowych (zalecane). Częstotliwość badań ustalana jest ze służbami nadzorującymi produkcję i uzależniona jest od specyfiki działalności danego podmiotu. Obowiązujące kryteria mikrobiologiczne dla poszczególnych produktów określa Rozporządzenie Komisji (WE) 2073/2005 z 15 listopada 2005 roku w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dla środków spożywczych.

Jak zarejestrować naszą działalność?

Konieczne jest jedynie złożenie pisemnego wniosku o wpis do rejestru zakładów:

- 30 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności do właściwego terytorialnie powiatowego lekarza weterynarii (PLW) w przypadku prowadzenia produkcji i sprzedaży produktów pochodzenia zwierzęcego i/lub tzw. „żywności złożonej" tj. zawierającej jednocześnie produkty pochodzenia roślinnego i zwierzęcego,
- 14 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności do właściwej terytorialnie powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej (PSSE) w przypadku prowadzenia produkcji i sprzedaży produktów pochodzenia roślinnego.
- Wyjątek – w przypadku rzeźni rolniczej konieczne jest zatwierdzenie zakładu:
- przed uzyskaniem pozwolenia na budowę lub adaptację istniejących pomieszczeń należy sporządzić projekt technologiczny zakładu i przedłożyć go właściwemu powiatowemu lekarzowi weterynarii w celu zatwierdzenia,
- wraz z projektem należy przekazać powiatowemu lekarzowi weterynarii pisemną informację o zakresie i wielkości produkcji oraz rodzaju produktów pochodzenia zwierzęcego, które mają być produkowane w rzeźni rolniczej,
- po ukończeniu procesu inwestycyjnego, co najmniej na 30 dni przed dniem rozpoczęcia planowanej działalności, należy złożyć wniosek do właściwego terytorialnie powiatowego lekarza weterynarii o zatwierdzenie zakładu,
- działalność w rzeźni rolniczej można rozpocząć po przeprowadzeniu kontroli przez powiatowego lekarza.

TYPY DZIAŁALNOŚCI

DOSTAWY BEZPOŚREDNIE

Dostawy bezpośrednie dotyczą artykułów produkcji pierwotnej pochodzenia roślinnego, tj. zbóż, owoców, warzyw, ziół, grzybów uprawnych, pochodzących wyłącznie z własnych upraw lub hodowli producentów produkcji pierwotnej, niestanowiących działów specjalnych produkcji rolnej oraz innych surowców pochodzących z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego, a także środków spożywczych w postaci kiszonej lub suszonej.

Produkcja i sprzedaż:
- konsumentom,
- do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumenta.

Obszar sprzedaży:
- województwo, w którym jest prowadzona produkcja lub
- sąsiadujące z nim województwa.

SPRZEDAŻ BEZPOŚREDNIA

W ramach sprzedaży bezpośredniej można wprowadzać na rynek wyłącznie produkty własnego pochodzenia zwierzęcego.

Wyjątek: prowadzenie tzw. „sprzedaży zbiorczej", tj. gdy sprzedajemy produkty pochodzenia zwierzęcego wyprodukowane przez inny podmiot prowadzący taką działalność w tym samym powiecie, pod pewnymi warunkami, (m.in. podczas wystaw, festynów, targów lub kiermaszy, organizowanych w celu promocji żywności).

W ramach tej formy działalności możliwa jest produkcja i sprzedaż niewielkich ilości następujących nieprzetworzonych produktów pochodzenia zwierzęcego:
- tusz i podrobów drobiowych (np. kur, indyków, gęsi) oraz zajęczaków (np. królików, nutrii) pozyskanych ze zwierząt poddanych ubojowi w gospodarstwie,
- tusz i podrobów zwierząt łownych (grubej i drobnej zwierzyny łownej),
- produktów rybołówstwa (tj. żywych, schłodzonych lub poddanych niektórym rodzajom obróbki),
- surowców pochodzenia zwierzęcego takich jak: surowe mleko, surowa śmietana, siara, jaja konsumpcyjne,
- produktów pszczelich nieprzetworzonych (miód, pyłek pszczeli, pierzga, mleczko pszczele),
- żywych jadalnych ślimaków lądowych.

Produkcja i sprzedaż:
- konsumentom,
- do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumenta (np. sklepy, stołówki, restauracje).

Obszar sprzedaży:
- województwo, w którym jest prowadzona produkcja lub
- sąsiadujące z nim województwa lub
- terytorium całej Polski (dotyczy sprzedaży konsumentom, wyłącznie podczas wystaw, festynów, targów lub kiermaszy, organizowanych w celach promocyjnych, pod warunkiem przekazania pisemnej informacji w tej sprawie z wyprzedzeniem, co najmniej 7 dni, powiatowemu lekarzowi weterynarii, właściwemu ze względu na miejsce tej sprzedaży).

Produkty mogą być sprzedawane na targowiskach, w gospodarstwach rolnych lub rybackich, w pasiekach, ze środków transportu i innych urządzeń lub obiektów ruchomych, z urządzeń dystrybucyjnych do sprzedaży żywności.

Ważne! Podstawowe informacje o sprzedaży bezpośredniej znajdziesz pod adresem: www.gov.pl/web/rolnictwo/sprzedaz-bezposrednia-produktow-pochodzenia-zwierzecego-wymagania-z-zakresu-bezpieczenstwa-zywnosci

ROLNICZY HANDEL DETALICZNY (RHD)

W ramach rolniczego handlu detalicznego można wprowadzać na rynek, co do zasady, każdego rodzaju żywność, zarówno pochodzenia niezwierzęcego, zwierzęcego, jak i żywność złożoną (wyjątek stanowią np. napoje alkoholowe i woda). Jednak żywność ta musi pochodzić w całości lub części z własnej uprawy, hodowli lub chowu, a sprzedaż odbywać się z zachowaniem limitów. Produkcja żywności i jej sprzedaż na terenie gospodarstwa może odbywać się w specjalnie wydzielonym budynku albo w odpowiednio dostosowanym pomieszczeniu mieszkalnym.

Produkcja, w tym przetwarzanie żywności i sprzedaż:
- konsumentom,
- do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumenta (dostawy).

Obszar sprzedaży:
- województwo, w którym jest prowadzona produkcja lub
- sąsiadujące z nim powiaty lub
- miasta stanowiące siedzibę wojewody lub sejmiku województwa, położone na obszarach województw sąsiadujących z województwem, w którym jest prowadzona produkcja,
- terytorium całej Polski – dotyczy sprzedaży bezpośrednio konsumentom.

Pamiętaj! Jednym z wymagań dla tej formy działalności jest wymóg oznakowania miejsca zbywania żywności konsumentowi. Oznakowanie musi być czytelne i zawierać napis „*rolniczy handel detaliczny*" oraz wskazywać dane obejmujące: imię i nazwisko albo nazwę i siedzibę podmiotu prowadzącego RHD, adres miejsca prowadzenia produkcji zbywanej żywności, oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotu prowadzącego RHD, – w przypadku żywności pochodzenia zwierzęcego i żywności złożonej.

Ważne! Podstawowe informacje o rolniczym handlu detalicznym znajdziesz pod adresem: www.gov.pl/web/rolnictwo/rolniczy-handel-detaliczny-informacje-podstawowe.

DZIAŁALNOŚĆ MARGINALNA, OGRANICZONA I LOKALNA (MOL)

Działalność marginalna, ograniczona i lokalna umożliwia prowadzenie przetwórstwa i sprzedaży żywności pochodzenia zwierzęcego. W ramach MOL rolnicy, producenci żywności mogą prowadzić produkcję artykułów takich jak: produkty mleczne, produkty rybołówstwa, surowe wyroby mięsne, mięso mielone, produkty mięsne, produkty jajeczne z ugotowanych jaj oraz gotowe posiłki (potrawy). Mogą również prowadzić rozbiór i sprzedaż świeżego mięsa: wołowego, wieprzowego, baraniego, koziego, końskiego, drobiowego, zwierząt łownych oraz zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych.
Surowce/produkty pochodzenia zwierzęcego przeznaczone do obróbki lub przetwarzania w ramach tej działalności mogą pochodzić z własnych gospodarstw rolników prowadzących taką działalność, jak również z innych gospodarstw lub zakładów.

Produkcja i sprzedaż:
- konsumentom,
- do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumenta (dostawy).

Obszar sprzedaży:
- województwo, w którym jest prowadzona produkcja lub
- sąsiadujące z nim powiaty lub
- miasta stanowiące siedzibę wojewody lub sejmiku województwa, położone na obszarach województw sąsiadujących z województwem, w którym jest prowadzona produkcja lub
- terytorium całej Polski (dotyczy sprzedaży konsumentom wyłącznie podczas wystaw, festynów, targów lub kiermaszy, organizowanych w celach promocyjnych, pod warunkiem przekazania pisemnej informacji w tej sprawie z wyprzedzeniem co najmniej 7 dni powiatowemu lekarzowi weterynarii, właściwemu ze względu na miejsce tej sprzedaży).

Jednym z warunków uznania działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej jest **prowadzenie dostaw do placówek handlu detalicznego** położonych poza miejscem produkcji lub innych właścicieli, którzy prowadzą sprzedaż konsumentom. **Sprzedaż konsumentom nie jest ograniczona ilościowo, natomiast w przypadku dostaw obowiązują tygodniowe limity sprzedaży. Limity mogą zostać podwyższone, w przypadku produktów rybołówstwa, świeżego mięsa zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych albo zwierząt łownych lub produkowanych z tych rodzajów mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego.** Należy uzyskać zgodę powiatowego lekarza weterynarii, pod warunkiem zachowania rocznego limitu, który wynosi 26 ton rocznie.

Niewątpliwymi zaletami działalności MOL są:
uproszczone wymagania higieniczne, stosunkowo niskie koszty uruchomienia zakładu, możliwość wykorzystania produktów spoza własnego gospodarstwa oraz możliwość sprzedaży konsumentom bez ograniczeń ilościowych.

Ważne! Podstawowe informacje o działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej znajdziesz pod adresem: www.gov.pl/web/rolnictwo/wymagania-weterynaryjne-dla-prowadzenia-produkcji-i-sprzedazy-produktow-pochodzenia-zwierzecego-w-ramach-dzialalnosci-marginalnej-lokalnej-i-ograniczonej

RZEŹNIE ROLNICZE

Obecnie rolnicy mogą – na uproszczonych zasadach – zakładać rzeźnie o małej zdolności produkcyjnej położone na terenie gospodarstw. Ubojowi mogą poddawać zwierzęta utrzymywane we własnym gospodarstwie, jak również zwierzęta utrzymywane w gospodarstwach położonych w tym samym powiecie, w którym usytuowana jest rzeźnia, lub w powiatach sąsiednich – należące do innych podmiotów. Możliwe jest także dokonywanie rozbioru mięsa pozyskanego z ubitych w tych rzeźniach zwierząt.

Liczba zwierząt poddawanych ubojowi w rzeźni rolniczej w danym dniu jest limitowana, przy czym limity te mogą być podwyższane pod pewnymi warunkami i za zgodą powiatowego lekarza weterynarii.

Rolnicy mogą łączyć prowadzenie rzeźni rolniczych ze sprzedażą pozyskanego w nich mięsa w **ramach rolniczego handlu detalicznego, działalności marginalnej, ograniczonej i lokalnej** oraz sprzedaży bezpośredniej (drób i zajęczaki).

Możliwa sprzedaż:

- zakładom prowadzącym handel detaliczny bezpośrednio zaopatrującym konsumenta (sklepy, restauracje, stołówki itp.),
- zakładom rozbioru mięsa, przetwórstwa mięsa i innym zakładom lub podmiotom, np. hurtowniom, pośrednikom.

Obszar sprzedaży:

- terytorium całej Polski,
- terytorium innych państw Unii Europejskiej,
- ewentualnie: terytorium państw trzecich (konieczny kontakt z powiatowym lekarzem weterynarii w celu ustalenia możliwego obszaru działania).

Ważne! Poradnik – rzeźnie rolnicze znajdziesz pod adresem www.wetgiw.gov.pl/nadzor-weterynaryjny/rzeznie-rolnicze

a dodatkowe informacje o takich rzeźniach pod adresem: www.gov.pl/web/rolnictwo/wymagania-weterynaryjne-dla-rzezni-o-malej-zdolnosci-produkcyjnej-polozonych-na-terenie-gospodarstw

Dopuszczalne limity liczby zwierząt poddawanych ubojowi w rzeźniach rolniczych

gatunki zwierząt	limit dzienny (sztuki)	limit roczny (sztuki)
drób, albo zajęczaki	50	18 250
ptaki bezgrzebieniowe	1	365
świnie	6 (o wadze ≥ 15 kg) 10 (o wadze < 15 kg)	2190 - o wadze ≥ 15 kg 3650 - o wadze < 15 kg
owce albo kozy	6 (o wadze ≥ 15 kg) 10 (o wadze < 15 kg)	2190 - o wadze ≥ 15 kg 3650 - o wadze < 15 kg
bydło albo konie	1 (w wieku ≥ 3 m-cy) 2 (w wieku < 3 m-cy)	365 (w wieku ≥ 3 m-cy) 730 (w wieku < 3 m-cy)
zwierzęta dzikie utrzymywane w warunkach fermowych	3	1095

FORMA DZIAŁALNOŚCI A RODZAJ ŻYWNOŚCI I LIMITY SPRZEDAŻY

Forma działalności	Rodzaj żywności	Limity sprzedaży
Sprzedaż bezpośrednia	surowce lub nieprzetworzone produkty pochodzenia zwierzęcego	Dotyczą sprzedaży konsumentom, jak i do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumentów. • tusz indyków wraz z podrobami - **50 sztuk tygodniowo**, • tusz gęsi wraz z podrobami - **500 sztuk tygodniowo**, • innych gatunków drobiu wraz z podrobami - **200 sztuk tygodniowo**, zajęczaków wraz z podrobami - **100 sztuk tygodniowo**, • mleka surowego i siary - **1000 litrów tygodniowo**, • surowej śmietany - **200 litrów tygodniowo**, • jaj konsumpcyjnych - **2450 sztuk tygodniowo**, • tusz grubej zwierzyny łownej **10 000 kg rocznie**, • tusz drobnej zwierzyny łownej **10 000 kg rocznie**, • jaj ptaków bezgrzebieniowych - **500 sztuk rocznie**, • żywych ślimaków lądowych – **1000 kg rocznie**. • produktów rybołówstwa oraz produktów pszczelich – **bez limitu**.
Dostawy bezpośrednie	surowce pochodzenia roślinnego lub produkty pochodzenia roślinnego w postaci suszonej i kiszonej	Dotyczą sprzedaży konsumentom, jak i do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumentów. Ilości te nie mogą przekraczać: • wielkości plonów, w skali roku, poszczególnych surowców uzyskanych przez producentów produkcji pierwotnej z gospodarstw rolnych, których są oni właścicielami lub użytkownikami na podstawie innych niż własność tytułów prawnych użytkowania gruntów rolnych; • ilości surowców pochodzących z dokonywanych osobiście zbiorów ziół i runa leśnego.
Rolniczy handel detaliczny	żywność pozyskana w całości lub części z własnej uprawy, hodowli lub chowu	Dotyczą sprzedaży konsumentom, jak i do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumentów. Przykłady: • produkty mięsne – **1400 kg rocznie (ok. 27 kg tygodniowo)**, • produkty mleczne – **2600 kg rocznie (ok. 50 kg tygodniowo)**, • soki owocowe – **6700 litrów rocznie (ok. 130 litrów tygodniowo)**.
Działalność marginalna, ograniczona i lokalna	produkty pochodzenia zwierzęcego oraz gotowe posiłki/ potrawy z takich produktów lub z ich udziałem	Dotyczą wyłącznie dostaw do zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumentów. Dostawy żywności nie mogą przekroczyć tygodniowo: • świeżego mięsa wołowego, wieprzowego, baraniego, koziego, końskiego lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego - **1 tony**, • świeżego mięsa drobiowego lub zajęczaków lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego - **0,5 tony**, • produktów mięsnych - **1,5 tony**, • świeżego mięsa zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego - **0,5 tony**, • świeżego mięsa zwierząt łownych odstrzelonych zgodnie z przepisami prawa łowieckiego lub produkowanych z tego mięsa surowych wyrobów mięsnych lub mięsa mielonego - **0,5 tony**, • produktów rybołówstwa - **0,5 tony**, • produktów mlecznych lub produktów na bazie siary łącznie- **0,5 tony**, • produktów jajecznych z ugotowanych jaj - **0,15 tony**, • gotowych posiłków (potraw) wyprodukowanych z ww. produktów pochodzenia zwierzęcego lub z ich udziałem - **1,5 tony**.
Rzeźnie rolnicze	produkty pochodzenia zwierzęcego	Dotyczą wszystkich odbiorców (zakładów prowadzących handel detaliczny bezpośrednio zaopatrujących konsumentów oraz innych zakładów). Patrz tabelka „Dopuszczalne limity liczby zwierząt poddawanych ubojowi w rzeźniach rolniczych” (strona 14).

SPÓŁDZIELNIE ROLNIKÓW

Rolnicy i producenci żywności mogą organizować się w spółdzielnie rolników. Nowe regulacje prawne dotyczące spółdzielczości to wsparcie w zakresie zrzeszania się rolników i poprawy gospodarowania na obszarach wiejskich.

Rozwój spółdzielczości to szansa przede wszystkim dla małych i średnich gospodarstw rolnych, na zwiększanie swojej pozycji przetargowej wobec kolejnych uczestników rynku, w tym zakładów przetwórczych. Dzięki wspólnemu – spółdzielczemu działaniu, **rolnicy mogą uzyskać lepsze ceny za sprzedawane produkty, ale też spółdzielnie mogą uzyskiwać korzystniejsze ceny w sferze zaopatrzenia.** Zdrowe zasady funkcjonowania spółdzielczości rolniczej wzmacniają pozycję rolników na rynku.

Spółdzielnia rolników jest dobrowolnym zrzeszeniem osób fizycznych lub prawnych które:

- muszą prowadzić gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub prowadzić działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej, być producentami produktów rolnych lub grup tych produktów lub prowadzić chów lub hodowlę ryb (rolnicy), albo
- prowadzić działalność w zakresie przechowywania, magazynowania, sortowania, pakowania lub przetwarzania produktów rolnych lub grup tych produktów, lub ryb, wytworzonych przez rolników (podmioty niebędące rolnikami).

Przedmiotem działalności spółdzielni rolników jest prowadzenie działalności gospodarczej na rzecz jej członków. Zalicza się do niej planowanie prowadzonej przez rolników produkcji i dostosowywania jej do warunków rynkowych, ze szczególnym uwzględnieniem jej ilości i jakości. Spółdzielnia ma służyć też koncentracji podaży i organizowaniu zbycia produktów wytworzonych przez rolników oraz koncentracji popytu tudzież organizowania nabycia środków do produkcji.

Spółdzielnia rolników może także prowadzić działalność gospodarczą, w zakresie wytwarzanych przez swoich członków (rolników) produktów, odnośnie do:

- przechowywania, konfekcjonowania i standaryzacji,
- przetwarzania oraz obrotu uzyskanymi w ten sposób produktami przetworzonymi,
- świadczenia usług na rzecz rolników,
- sprzedaży.

W 2019 roku weszły w życie przepisy, które **zwalniają spółdzielnie rolników z podatku dochodowego w zakresie sprzedaży produktów wyprodukowanych przez członków spółdzielni oraz z podatku od nieruchomości** będących własnością lub w wieczystym użytkowaniu spółdzielni, w ramach prowadzonej działalności.

Co powinien zawierać statut spółdzielni rolników?

- warunki przyjmowania członków będących rolnikami oraz podmiotów niebędących rolnikami,
- wskazanie minimalnego okresu członkostwa, który nie może być krótszy niż rok obrotowy,
- wskazanie terminu składania przez członka informacji o zamiarze wystąpienia ze spółdzielni, który nie może upływać później niż 3 miesiące przed końcem roku obrotowego,
- zasady i zakres dostarczania przez członków w zakresie prowadzonej przez nich działalności informacji dotyczących w szczególności: powierzchni uprawy, plonów oraz wielkości produkcji,
- obowiązujące członków będących rolnikami zasady produkcji produktów, w tym dotyczące ich jakości i ilości, oraz sposoby ich przygotowywania do zbycia,
- zasady użytkowania, dzierżawy lub najmu przez spółdzielnię wkładów niepieniężnych oraz sposób ustalania odpłatności za ich użytkowanie, dzierżawę lub najem,
- rodzaj i zakres odpowiedzialności członków,
- sankcje wobec członka spółdzielni rolników, który nie wypełnia nałożonych na niego obowiązków statutowych lub nie spełnia wymogów określonych w ustawie, w tym przyczyny wykluczenia i wykreślenia go ze spółdzielni,
- szczegółowy sposób i warunki podziału nadwyżki bilansowej i pokrywania strat,
- zasady ustalania liczby głosów przysługujących członkom spółdzielni rolników będących osobami prawnymi.

Wsparcie z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Organizacje producentów mogą liczyć na pomoc finansową ze środków PROW na lata 2014-2020.

Przewidziano **495 mln zł** na tworzenie grup i organizacji producentów. Dodatkowo:

- **podniesiono procentowe stawki pomocy** w poszczególnych latach funkcjonowania grupy producentów rolnych do: 10 proc. w pierwszym roku, 9 proc. w drugim roku, 8 proc. w trzecim roku , 7 proc. w czwartym roku, 6 proc. w piątym roku,
- **wprowadzono możliwość składania wniosków o przyznanie pomocy także w drugim naborze** następującym po dniu uznania grupy producentów rolnych

Wzmocnienie pozycji producenta rolnego w łańcuchu żywnościowym

Aby wyeliminować stosowanie nieuczciwych praktyk handlowych podczas dostaw surowców rolnych i żywności wprowadzono przepisy, które obejmują wszystkie relacje handlowe, z wykorzystaniem przewagi jednej ze stron, pomiędzy dostawcą a nabywcą w całym łańcuchu dostaw. Dzięki nowym przepisom prawa:

- ułatwiono procedurę zgłaszania zawiadomienia o podejrzeniu stosowania praktyk nieuczciwie wykorzystujących przewagę kontraktową, do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- zawiadomienie może złożyć każdy - w dowolnej formie (zniesiono wymóg pisemności),
- wprowadzono zachowanie anonimowości dla zgłaszającego zawiadomienie.

O czym należy pamiętać kiedy chcemy założyć spółdzielnię?

- **Aby założyć spółdzielnię, należy znaleźć co najmniej 10 rolników.** O ile członkiem spółdzielni rolników mogą być również osoby niebędące rolnikami, o tyle założycielem i członkiem rady nadzorczej nie może być **nikt inny poza rolnikiem.**
- Konieczne jest uchwalenie statutu spółdzielni, a następnie zarejestrowanie spółdzielni w rejestrze KRS właściwym dla miejsca siedziby spółdzielni.
- Każdy z członków spółdzielni rolników może przynależeć do jednej takiej spółdzielni w zakresie określonych produktów lub grup produktów.
- Nazwa spółdzielni rolników musi zawierać oznaczenie „Spółdzielnia Rolników”.

POLSKIEBAZAREK.PL DLA ROLNIKÓW, PRODUCENTÓW ŻYWNOŚCI I KONSUMENTÓW

Przykładem skracania łańcucha dostaw od rolnika do konsumenta jest platforma internetowa **polskiebazarek.pl.** Portal jest inicjatywą jednostek doradztwa rolniczego, podległych Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Umożliwia producentom rolnym, a także regionalnym twórcom rękodzieła, kołom gospodyń wiejskich i innym podmiotom ze sfery usług okołorolniczym (np. gospodarstwom agroturystycznym) bezpłatne zamieszczanie ogłoszeń o sprzedaży, a tym samym promocję swoich produktów i usług.

Korzystanie z portalu jest bardzo łatwe. Producenci i rolnicy rejestrują własne konto na **polskiebazarek.pl** i zamieszczają tam swoje oferty – ogłoszenia (w razie potrzeby przy wsparciu doradców). Konsumenci poszukujący konkretnych produktów, mogą przeglądać wszystkie oferty, bez żadnych dodatkowych procedur.

Dla ułatwienia w wyszukiwaniu, oferty podzielone zostały terytorialnie. Na głównej stronie z listy rozwijanej, lub wybierając z mapy, przechodzi się do ofert z konkretnego województwa. Wszystkie e-bazarki posiadają infolinię i czat.

Przy każdej ofercie znajdują się informacje:

- czy oferowane produkty są produkowane w systemach jakości,
- czy możliwa jest wysyłka produktu, czy preferowany odbiór osobisty, czy też możliwy jest dowóz do klienta.

Rolnik, który oferuje swoje produkty na stronie polskiebazarek.pl również musi dopełnić wymagań formalnych w zakresie obowiązku zgłoszenia działalności przetwórczej do Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych lub rejestracji (w przypadku RHD).

W ciągu niecałego miesiąca na stronie **polskiebazarek.pl** pojawiło się ponad **10 tys.** produktów!

Platforma internetowa polskiebazarek.pl ułatwia konsumentom nabycie produktów rolno-spożywczych ze swojego województwa, w dobrych cenach, bez marży, a rolnicy mogą łatwo sprzedać swój towar przy pominięciu pośredników w sprzedaży.

ZAPRASZAMY NA POLSKI EBAZAREK
www.polskiebazarek.pl

Rolniku!

Chcesz sprzedać swoje produkty?

- wejdź na stronę www.polskiebazarek.pl
- bezpłatnie zarejestruj swoje ogłoszenie
- zyskaj darmową promocję
- sprzedawaj swój towar bez udziału pośredników i zarabiaj!

Konsumencie!

Chcesz kupić polskie produkty najwyższej jakości?

- wejdź na stronę www.polskiebazarek.pl
- poznaj ofertę lokalnych producentów rolnych
- kupuj produkty rolne bez marży pośredników

Cudze chwalicie, swoje poznajcie!

Na **polski ebazarek** zaprasza Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z jednostkami doradztwa rolniczego

ROZWÓJ KRÓTKIEGO ŁAŃCUCHA DOSTAW

Działanie „Współpraca”

W ramach PROW na lata 2014–2020 realizowane jest działanie „Współpraca”, które daje możliwość opracowania i wprowadzenia do realizacji innowacji w rolnictwie.

Działanie „Współpraca” umożliwia realizowanie, tworzenie i rozwój krótkich łańcuchów dostaw lub rynków lokalnych, dotyczących produkcji, przetwarzania lub wprowadzania do obrotu produktów.

Wsparcie obejmuje:

- **100 proc. kosztów ogólnych** (np. uzyskanie opinii o innowacyjności, sprawowanie nadzoru inwestorskiego i autorskiego, przygotowanie dokumentacji technicznej operacji),
- **90 proc. kosztów badań** (np. zakup materiałów i sprzętu laboratoryjnego niebędących środkami trwałymi, zakup materiałów oraz podzespołów, wynagrodzenia osób bezpośrednio wykonujących badania w ramach operacji),
- **50 proc. kosztów „inwestycyjnych”** (np. budowa, przebudowa lub remont połączony z modernizacją obiektów lub infrastruktury, zakup lub instalacja: nowych maszyn lub urządzeń, nowej aparatury naukowo-badawczej lub innych nowych urządzeń służących do wykonywania badań),
- koszty ogólne mogą stanowić nie więcej niż 20 proc. pozostałych kosztów kwalifikowalnych operacji oraz kosztów bieżących, i nie więcej niż 500 000 zł.
- koszty bieżące mogą stanowić nie więcej niż 20 proc. kosztów „inwestycyjnych” i badań, i wypłacane są w formie ryczałtu.
- koszty „inwestycyjne”, koszty badań i koszty bieżące nie mogą przekroczyć 5 mln zł na jedną operację.

Pomoc przyznana i wypłacona na jedną operację **nie może przekroczyć 5,5 mln zł.**

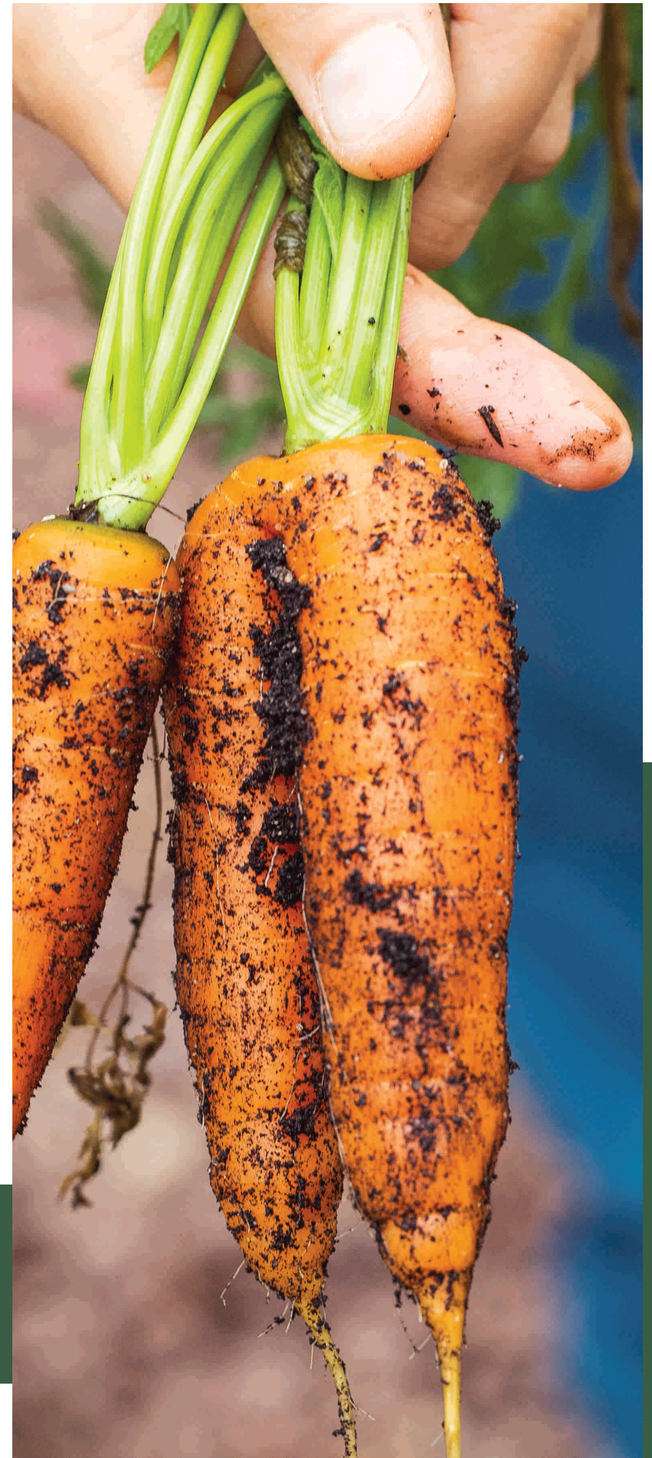

BADANIA ŻYWNOŚCI GWARANTUJĄCE BEZPIECZEŃSTWO KONSUMENTÓW

Środki spożywcze wprowadzane na rynek powinny być bezpieczne dla zdrowia i życia konsumentów. Żywność, na każdym etapie produkcji, przetwarzania i dystrybucji powinna być chroniona przed potencjalnym zanieczyszczeniem, a odpowiedzialność za jej bezpieczeństwo ponosi producent. Aby zagwarantować ochronę zdrowia publicznego, w zależności od rodzaju produkowanej żywności, producenci powinni poddawać ją określonym badaniom.

Przepisy prawa żywnościowego wskazują szczegółowo wymogi dotyczące pozostałości zanieczyszczeń biologicznych, fizycznych i chemicznych w żywności, takich jak np. pasożyty, mikroorganizmy chorobotwórcze, toksyny bakteryjne, pozostałości skorup jaj, metale ciężkie, dioksyny, czy też wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne. Podmioty prowadzące produkcję żywności są więc zobowiązane w ramach kontroli własnych do pobierania próbek wyprodukowanych środków spożywczych i przekazywania ich do laboratorium celem dokonania badań, np. na obecność bakterii chorobotwórczych (jak np. *Salmonella* spp., *Listeria monocytogenes*), czy zanieczyszczeń chemicznych (np. ołów, kadm, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne). Badaniom mikrobiologicznym podlegają środki spożywcze w szczególności takie jak, np. żywność gotowa do spożycia, mięso mielone i surowe wyroby mięsne, produkty mięsne, mięso drobiowe, sery, masło, mleko, śmietana i lody, produkty rybołówstwa, produkty jajeczne, tusze zwierząt gospodarskich pozyskane w rzeźni rolniczej. Natomiast badaniom na obecność zanieczyszczeń chemicznych takiego rodzaju żywność jak np. mleko, mięso i podroby, ryby, owoce, warzywa, jaja, produkty mięsne wędzone. Częstotliwość przeprowadzania badań laboratoryjnych ustala podmiot prowadzący daną działalność, chyba, że została ona wskazana w przepisach prawa, jak np. w odniesieniu do badania tusz drobiowych i świeżego mięsa drobiowego.

Szczegółowe informacje na temat wymogów dotyczących badań żywności w przypadku poszczególnych form działalności można uzyskać w: ośrodkach doradztwa rolniczego, w powiatowych inspektorach weterynarii lub w powiatowych stacjach sanitarno-epidemiologicznych.

KODEKS ETYKI

ŻYWNOŚCIOWEJ

Pod Honorowym
Patronatem
Prezydenta RP

WSTĘP

Jako producenci, przetwórcy i dystrybutorzy żywności, którzy przystępują do inicjatywy dobrowolnego stosowania zasad **Kodeksu Etyki Żywnościowej**, uznajemy dobro konsumenta żywności, którym jest każdy człowiek, za wartość podstawową. Charakter oraz jakość produktów żywnościowych wywiera istotny wpływ na życie i zdrowie człowieka, dlatego poprzez promocję niniejszego **Kodeksu** i zawartych w nim zasad dążymy do umocnienia odpowiedniego etosu producenta żywności, który, jak ufamy, może przyczynić się do poprawy jakości polskiej żywności, jak i jej lepszego wizerunku za granicą.

Niniejszy **Kodeks** kierujemy do wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego, którzy mają jakikolwiek wpływ na produkcję, przetwarzanie i obrót żywnością, a zatem nie tylko do producentów płodów rolnych i przetwórców żywności, ale także do producentów pasz oraz składników i substancji dodatkowych, producentów pestycydów, nawozów, leków weterynaryjnych, producentów maszyn, opakowań dla żywności, czy w końcu do wszystkich sprzedawców żywności.

Produkcja i obrót żywnością są regulowane prawnie w zakresie bezpieczeństwa i jakości żywności. Wielu producentów i przetwórców żywności dobrowolnie poddaje się standardom funkcjonujących systemów zarządzania bezpieczeństwem i jakością żywności. Ze względu jednakże na specyfikę produktu, jakim jest żywność, działalność biznesowa uczestników procesu wytwarzania i handlu żywnością powinna spełniać również wysokie standardy etyczne. Oznacza to bezwzględne i uczciwe stosowanie przepisów prawa i norm technologicznych, co daje podstawę zaufania konsumentów, a także wzajemnego zaufania pomiędzy uczestnikami łańcucha żywnościowego „od pola do stołu".

Etyczne postępowanie to także świadome zapobieganie i eliminowanie wszelkich działań mogących naruszyć dobro konsumentów. Jakiekolwiek przejawy odstępstw od takiego podejścia powinny podlegać surowej ocenie i napiętnowaniu: uczestnicy łańcucha żywnościowego powinni sami starać się wykluczać ze swego grona takich producentów i to nie tylko w szczególnie rażących i nagłośnionych przez media przypadkach.

Za niedopuszczalne uważamy nieuczciwe i nierzetelne praktyki rynkowe, które mają wpływ na bezpieczeństwo i jakość żywności, co może skutkować narażeniem życia i zdrowia konsumentów oraz czerpanie nieuzasadnionych korzyści finansowych przez uczestników łańcucha żywnościowego.

Za niezgodne z normami etycznymi uważamy również bazowanie na nieświadomości konsumentów i innych uczestników łańcucha żywnościowego, marnotrawstwo żywności, działania wpływające na degradację środowiska naturalnego i lekceważenie przepisów dla osiągnięcia doraźnych korzyści finansowych, czy też nieuzasadnionych przewag konkurencyjnych.

Wyrażamy przekonanie, że stosowanie zasad etycznych zawartych w niniejszym dokumencie przez uczestników łańcucha żywnościowego zapewni zaufanie konsumentów oraz wpłynie na utrzymanie wysokiej jakości i renomy polskiej żywności na rynku krajowym i rynkach światowych.

KODEKS ETYKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

1

Bezpieczeństwo konsumenta celem nadrzędnym

1.

Rolnik, przetwórca, handlowiec, każda osoba pracująca przy żywności – „od pola do stołu" deklaruje przestrzeganie wszelkich przepisów dotyczących produkcji żywności na każdym jej etapie i wdrażanie aktualnie obowiązujących systemów zarządzania bezpieczeństwem i jakością.

2.

Wszelkie surowce, w tym także pasze, nawozy, środki ochrony roślin, dodatki do żywności oraz materiały znajdujące się w styczności z żywnością powinny być zaopatrzone w odpowiednie atesty, potwierdzające ich zastosowanie.

3.

Za nieetyczne, zarówno w stosunku do konsumentów, jak i uczestników łańcucha żywnościowego, uważa się produkowanie żywności w sposób niezgodny z prawem na jakimkolwiek etapie. Każdy uczestnik łańcucha żywnościowego powinien bezwzględnie zgłaszać takie przypadki właściwym służbom kontrolnym.

4.

Obowiązkiem uczestników łańcucha żywnościowego jest ochrona wartości odżywczych przez w pełni świadomy dobór technologii, technik, aparatury, środków, który ze względu na konieczny zakres trwałości produktu, pozbawienie zanieczyszczeń, zagwarantowanie optymalnego ze względu na wartości odżywcze składu – zapobiegać będzie utracie składników naturalnie występujących w użytych surowcach.

5.

Niedopuszczane jest fałszowanie produktów i wprowadzenie konsumentów w błąd w celu uzyskania nieuzasadnionych korzyści ekonomicznych i przewagi rynkowej. Wszyscy uczestnicy łańcucha żywnościowego powinni dokładać wszelkich starań, aby na żadnym z etapów produkcji żywności nie dochodziło do zafałszowań, a wykryte przypadki bezwzględnie eliminować oraz zgłaszać je właściwym służbom urzędowej kontroli żywności. Za jednoznacznie nieetyczne uznaje się świadome stosowanie surowców niewiadomego pochodzenia, zafałszowanych lub oferowanych poza oficjalnym obrotem.

ZASADY ETYKI
ŻYWNOŚCIOWEJ

2

Poszanowanie żywności przez minimalizację strat

Zasada ta oznacza takie postępowanie wszystkich uczestników łańcucha żywnościowego w procesie produkcji, przetwarzania, przechowywania i obrotu, aby minimalizować utratę zarówno produktów, jak i poszczególnych ich składników oraz wartości odżywczych. Etyka żywnościowa dotyczy systemów zarządzania bezpieczeństwem i jakością żywności i odnosi się do wymagań dla każdego uczestnika łańcucha żywnościowego.

3

Solidarna ochrona zaufania konsumentów w łańcuchu żywnościowym

Zasada solidarnej ochrony dobrego imienia i wizerunku produkowanej w Polsce żywności przez jednoznaczne eliminowanie przypadków naruszenia zaufania konsumentów przez nieuczciwe praktyki i nieetyczne działania. Tego typu postawa powinna przejawiać się w solidarnym potępieniu aktów nieuczciwości oraz zgłaszaniu występujących naruszeń stosownym organom kontrolnym w celu eliminacji nieuczciwych podmiotów z rynku. Zasada ta powinna obejmować również solidarne działania wobec podmiotów produkujących w tzw. szarej strefie.

4

Przejrzysta i niewprowadzająca w błąd informacja w znakowaniu i reklamie produktów żywnościowych

W znakowaniu, etykietowaniu, reklamie produktów żywnościowych nadrzędną zasadą jest unikanie wszelkich wprowadzających w błąd praktyk oraz prezentowanie swoich produktów wyłącznie w sposób umożliwiający konsumentom podejmowanie racjonalnych decyzji zakupowych, a w szczególności:

1. Wspieranie, tam, gdzie jest to możliwe, decyzji konsumenckich przez umieszczanie dodatkowych informacji żywnościowych umożliwiających dokonanie wyboru zgodnie z zasadami zbilansowanej diety.

2. Reklama żywności powinna spełniać wymagania Kodeksu Etyki Reklamy.

ZASADY ETYKI

ŻYWNOŚCIOWEJ

5

Szczególne traktowanie dzieci i młodzieży jako konsumentów

Zasada ta wyraża odpowiedzialność producentów i przetwórców żywności, którzy wobec dzieci i młodzieży powinni stosować samoograniczenia w zakresie marketingu i sprzedaży produktów żywnościowych tak, aby promować zasady zbilansowanej diety zgodnie z narodowymi i międzynarodowymi zaleceniami żywnościowymi. Szczegółowe wytyczne zawiera Kodeks Etyki Reklamy.

6

Uczciwość w konkurowaniu i relacjach rynkowych

Za szczególnie ważne należy uznać przestrzeganie wszelkich przepisów zakazujących niedozwolonych praktyk rynkowych oraz działań powstrzymujących rozwój wolnego rynku. We wszystkich kontaktach z konsumentami, klientami, dostawcami i konkurencją, producent i przetwórca żywności powinni:

1.Traktować wszystkich klientów i dostawców rzetelnie, z szacunkiem i bezstronnie.

2.Unikać komentarzy na temat produktów firm konkurencyjnych, bez należytej podstawy.

3.Przestrzegać wszelkich praw dotyczących konkurencji, łącznie z tymi, które zabraniają porozumień z konkurentami dotyczących ustalania cen lub innych warunków sprzedaży, dzielenia sfery wpływów, grup klientów czy linii produktów.

7

Właściwe respektowanie urzędowej kontroli żywności

Urzędowa kontrola żywności dotyczy wszystkich ogniw łańcucha żywnościowego, stanowiąc jego nadzór. Jest więc sprawą ogromnej wagi, aby relacje wszystkich podmiotów łańcucha żywnościowego z organami urzędowej kontroli żywności były oparte na działaniach zgodnych z prawem i z etyką, mając na względzie fakt, że prawo żywnościowe zostało stworzone w celu ochrony konsumentów.

KODEKS ETYKI

ŻYWNOŚCIOWEJ

Szanowni producenci żywności

Szybki rozwój wymiany międzynarodowej, wzrost liczby pośredników i oderwanie producenta od bezpośrednich relacji z konsumentem sprawia, że rośnie znaczenie stosowania zbiorów zasad etycznych na poszczególnych etapach łańcucha żywnościowego.

Polska jest ważnym producentem żywności, który dzięki wysokiej jakości swoich produktów, zwłaszcza dzięki niskiej zawartości różnego rodzaju wtórnych dodatków i zanieczyszczeń, cieszy się dobrą renomą. Zdarzające się nieprawidłowości są efektem działań znikomej, ale niestety zauważalnej grupy nieuczciwych podmiotów, co wpływa na wizerunek całej branży producentów żywności.

W celu utrzymania i wzmocnienia pozytywnych procesów w biznesie żywnościowym przedstawiciele sektora rolno-spożywczego podjęli inicjatywę stworzenia w Polsce ***Kodeksu Etyki Żywnościowej****. Ma on pomóc odbudować etos producenta żywności, a w konsekwencji pomóc w eliminowaniu niewłaściwych postaw, których jedynym wyznacznikiem jest szybki zysk, nawet kosztem zdrowia i życia ludzi. Kodeks został przygotowany w gronie uznanych ekspertów: przedstawicieli producentów i dystrybutorów żywności, naukowców, praktyków i dziennikarzy.*

Pragniemy podziękować wszystkim członkom zespołu za opracowanie i aktualizację ***Kodeksu*** *oraz podjęte działania w celu jego szerokiego upowszechnienia. Chcemy podkreślić potrzebę współdziałania nas wszystkich dla dalszej jego promocji i zawartych w nim zasad. Dotyczy to zarówno każdego z nas osobno, jak i potrzeby współpracy różnych instytucji państwowych, religijnych, w tym Kościoła katolickiego, a także różnych organizacji i stowarzyszeń obywatelskich.*

Mamy nadzieję, że ***Kodeks Etyki Żywnościowej*** *będzie dokumentem, który przyczyni się do bardziej etycznego działania na każdym etapie łańcucha żywnościowego w sposób gwarantujący postawienie dobra konsumentów na pierwszym miejscu, a także posłuży lepszej promocji i jeszcze lepszemu postrzeganiu polskich produktów żywnościowych.*

Polskie Forum ISO 9000
Przewodniczący Sekcji
Przemysłu Spożywczego

Janusz B. Berdowski

Delegat Konferencji
Episkopatu ds. Polskich
Przetwórców Żywności

Bp Piotr Sawczuk

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Jan Krzysztof Ardanowski

Departament Komunikacji i Promocji
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

promocja@minrol.gov.pl
www.gov.pl/rolnictwo

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie